

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Mindennemű, akár a szerkesztőséget,
akár a kiadóhivatalt illető küldemény
a főiskolába címzendő.

Megjelenik: havonként kétszer.

Felelős szerkesztő:
BOROSS LAJOS
Főmunkatárs:
MADARASSY GYULA.
Kiadóhivatal főnöke:
KUN ZOLTÁN.

Előfizetési ár:
Egész évré 3 frt, félévre 1 frt 50 kr,
negyedévre 75 kr.
Egyetemi és akadémiai hallgatóknak,
önképzőköröknek
egész évre 1 frt 50 kr, félévre 75 kr.
Egy szám ára: 10 krajcár.

Kigunyolt idea.

Pár héttel ezelőtt Trencsénvármegye törvényhatósági bizottságának egy, az országgyűlés képviselőházához intézett feliratát olvastam.

Láz gyult ki arcomon, mikor olvastam a feliratot s hogy a végére értem, szerettem volna azzal az irással berepülni nyomban az egész Európát, mutatva, hirdetve az egész világnak: Nézzétek ez irást! Vessétek jól emlékezetetekbe, hogy magyar emberektől származik s ha valaha az abban foglalt nagy ideának kivitelére kerül a sor, ne próbáljátok mellőzni a magyart, de emlékezzetek meg, hogy az érdemnek már ez irással is részese lett! . . .

Istenem, hányszor ütök arcul az idealismust még műveltebb eszű emberek is, ha másért nem, talán léha tetszelgésből, hányszor török össze a repülni vágyók szárnya az ólom-súly alatt, mely a mindennapi kenyeret imádók rideg gondolkozásában rájuk nehezedik! . . .

Az volt abban a feliratban, hogy járjon elől a képviselőház egy hatalmas nemzeti propaganda készítésében azon idea mellett, mely a Keleti tengernek a Fekete tengerrel az Odera, Vág és Duna folyamoknak felhasználásával leendő összeköttetését célozza.

Én éreztem már a lelkesedés gunyos megmosolygásának keserü ízét, találtam már szemben magamat „a mindennapi kenyeret imádók“ rideg gondolkozásával s az ilyes tapasztalatokból kevés is elég annak belátására, hogy pusztán a sziv után indulva nézünk a dolgokat nem szabad, s nem különösen akkor, ha szólunk is azokról. Lám, hogy gondolkozni kezdtem a csatorna nagy eszméjének fogadtatása felett, eltűnt arcomról a rajongók láza s szemeim előtt kép jelent meg, hol a törvényhatóságok komoly férfiai nagy érveket hozva fel megvalósulhatása ellen, vagy mellett, szóvá teszik, tárgyalják Trencsén vármegye feliratát s a végén is inkább az ész, mint a lelkesültség után indulva legfeljebb az eszme tiszteletre méltóságát ismerik el.

Ha szokás lenne vezércikkben nevetéssel adni kifejezést a keserüségnak, a csalódásnak, úgy most nevetnék.

Nevetnék önmagam felett, nevetnék a naivitás felett, melylyel a jövőbe néztem, nevetném gondolkozásomnak menetét, melyet ridegnek hittem, de a mely ridegsége mellett is idealizmusnak bizonyult az eredménnyel szemben: *A trencsén-vármegyeieket kigunyolták.*

Trencsénvármegye törvényhatósága nem a csatorna készítését indiványozta. Ha ezt teszi, talán megérdemli a gunyos kacajt. Nem.

Trencsénvármegye felelevenit egy régi esz-
eszmét, mely pár évtizeddel előbb már kísér-
tett és a mely eszmének hive volt Baross
Gábor is, hogy tudniillik kelet kereskedel-
mének közvetítésére hatalmas eszköz volna a
Keleti tengernek a Fekete tengerrel való
összeköttetése. Az eszme újabban megint ki-
sért az érdekelt nemzetek körében, s a mikor
Trencsénvármegye, mintegy e körülményre
figyelmeztetve, magyar nemzeti propagandát
őhajt teremteni e dologban, csak ezredéves
történelmünk ismeretét árulja el, mely törté-
nelem komoly fenségével és megdönthetetlen
igazságaival az ő kikacagott munkája védel-
mére kel.

E történelemnek minden lapja véres,
véressé tették szomszédaink; e történelemnek
minden szakában gyász van, — a gyászt
belevitték szomszédaink; e történelemnek
minden ragyogása véren szerzett dicsőség,
— a vér hozzá szomszédaink gyilkai nyomán
fakadt; e történelemnek századait szenteltük
nyugát hitének védelmére, — jutalmul érte
nyugattól kaptuk a barbár nevet; akartunk
szabadulni nyugattól, szolgájává tett kelet;
segítőül toltta magát fel nyugat, hogy ő szi-

polyozza tovább a vérünket; akartunk ma-
radni magunknak, reánk zudult érte az egész
világ... Hadur maga megcsömörlött az
ártatlanul kiontott vértengernek átkot lihegő
bűzétől s talán, mert jobbat nem tehetett,
ámulással fejezte be a megróbáltatások ezred-
éves idejét. S most, hogy e megpróbáltatások
hősies kiállása jutalmaképpen egyéni szabad-
ságunk úgy, a hogy biztosítva van, gazda-
ságilag tett rabszolgájává nyugat, lehetetle-
nitve minden törekvést számunkra, mely
nemzeti vagyonosodáshoz vezet.

Ezek a képek lebegtek a Trencsén
megyeiek előtt akkor, a mikor felkarolták a
hatalmas ideát és országgá kiáltották a fel-
hívást: Teremtsünk a keleti csatorna eszmé-
jének nemzeti propagandát, mert ha majd,
talán a messze jövőben kivitelre kerül a sor
és ellenségeinknek eszökbe jut Magyarország
kikérülésével építeni meg a csatornát, végze-
tessé válna reánk a mellőztetés.

A felhívás, a képviselőházhoz hason szel-
lemű felirat küldésére, szétment Magyarország
összes törvényhatóságaihoz.

Vártam a felhívás eredményét. Hiszen
komoly, megfontolt emberektől, egy vár-

TÁRCA.

A büszkék.

Égő szemünk elbeszéli

A szívünknek nagy szerelmét,

S hogy egymással egyesülve

A mennyország üdvét nyernénk.

— *És mi mégis idegenül*

Kelünk-járunk a világba,

Örömünkre felhőt borít

Büszke lelkünk hiúsága.

A vidámok társaságát

Felkeressük mind a ketten.

És senki sem dalol nálunk

Vibámabban, senki szebben...

— *Mégis, mégis jobban esik*

Egy mást néznünk lesből, lopva,

És ilyenkor a szemünkben

Mintha könnycsepp is ragyogna!

Hogyha összetalálkozunk,

Csak nagy büszkén félrenézünk,

Mintha nem lett voln' egymásnál

Soha nagyobb ellenségünk...

— *Mégis mintha az arcunkon*

Lángoló pir futna szerte,

S kebelünkben a szívünk is

Lázasan, jobban verne.

Igy élünk mi, balgatagok,

Igy bolyongunk a világba,

Örömünknek büszkeségünk

Talán mindig utját állja.

megye vezérférhaitől jött az, kik hogy időt szakítottak e kérdéssel foglalkozásra, annak nem a munkahiány, vagy a feltűnési vágy lehetett az oka s így bár sejtettem, hogy lelkesültséget a felhívás nem teremt, lehetetlen-ségnek tartottam másfelől, hogy a törvényhatósági közgyűléseken legalább is az azzal való komoly foglalkozás nyomán valami kis része az eszmének a köztudatba át ne szivárognon.

Lestem a magyar sajtó állásfoglalását. Hiszen a magyar sajtó fennkölt gondolkodásával, ideális felfogásával indokolta meg azt, hogy például egy reánk nézve teljesen idegen tűzérkapitánynak eliteltetésével, mely eliteltetés jogosságához *kétség fért*, hónapokon, sőt éveken keresztül hasábokra terjedő cikkekkel foglalkozott és soha ki nem fáradt az igazság üldözése feletti mérhetlen megbotránkozásának adni kifejezést s így bár sejtettem, hogy a trencsénmegyeiek nagy ideája nem hódít a lapokban hasábokra terjedő tért, lehetetlennek tartottam másfelől, hogy az idealizmusának oly nagy tanujelét adó magyar sajtó ne juttatna valamit fennkölt gondolkodásából ez eszmének is.

Vártam. Közben pedig a kíváncsiságtól is sarkalva a napi sajtóban vezércikkben foglalkoztam e kérdéssel. Hiuság lett volna zokon vennem kicsiny munkám eredménytelenségét. Vártam tovább s várakozásomra most már megjött a felelet. Pár kósza hang az egész, de eredetére tekintettel épen elég ahoz, hogy e kérdés felkarolásánál a törvényhatóságokba és a magyar sajtóba vetett hit tovaszálljon.

Az egyik feleletet tekintélyes fővárosi lap adta meg. A „*Budapesti Napló*“ *gunyoros apróságot — krokét — irt a dologról*, pellen-gérre igyekezvén állítani Trencsén vármegyét főispánostól, közgyűlésestől, mint a hol quóta vita helyett abszurd dolgok tárgyalásával lopják a napot.

A másik feleletet Hajdu vármegye törvényhatósági bizottsága adta meg. E hónapban megtartott közgyűlésének tárgysorozatába fölvette a trencsénmegyeiek átiratát is. Elmentem a tárgyalására. Egyik megyei jegyző felolvasta, hogy a trencsénmegyeiek a keleti csatorna létesítésének ügyében feliratot intéztek a képviselőházhoz és kérik Hajdumegyét, egy hason szellemű felirat

*És szeretünk forrón, mélyen,
A nélkül, hogy dőjjön lenne,
— Mig egyszer majd kívül szívünk
S szerelem, vágy meafagy benne!*

Gulyás József.

Favágók.

Őszre fordul az idő. Néha ugyan, mintha viszatérne a nyár, melegség támad, de aztán újra hűvös szél kezd fujdogálni. Itt is, ott is az erdőben szegény asszonyokkal, gyerekekkel találkozom. Görnyedve viszik a csomóba kötött galyfát hátukon. Gyűjtik télire a tűzrevalót. Keserves munka az igaz, de legalább lesz egy kevéske melegítőjük, nem kell úgy átgeberegni a telet, mint a madár-népnek, a holt természet árváinak.

A gyerekek hancuroznak, kökényt keresnek. Nem is sok hasznukat látni a galygyűjtésben.

Az öregek panaszkodnak. „Héj nekünk itt kell kaparni az avart redves galyfáért, nagy keservesen szedhetünk össze egy hátravalót, másoknak meg szekér számra viszik haza a jó kemény tölgyfa tűzelőt. Héj, nincsen igazság...”

Közbeszól a másik. „Már a' se jól történt, hogy az Ūristen telet teremtet. Vagy ha már kedve tellett benne, hát szegény embert ne teremtett volna! Nem szegény embernek való a tél! Könnyű, akinek sok a pize. Láttam tavaly is, hogy a nagyjégen vigan korcsolyáztak, mindeniken finom, drága ruha, egyik se vót rongyos. Milyen meleg lehet az olyan, Istenem. Ugy nevetgéltek, piros volt az arcuk, mint a bazsarózsa...”

Egy sápadt alacsony asszony egész nekipirul a panaszkodásnak: „Ősz meg gyönyörűség

készítésére. Az állandó választmány javasolja a felirat elkészítését, elfogadja-é a közgyűlés? A jegyző felolvasására egyetlen bizottsági tag figyelt s mikor a felolvasásnak vége volt, valami kacagási mód egy felcsattanó hangjával adott kifejezést annak, mit tart ő Trencsén vármegyéről. A kérdés föltevésére azonban már többen is figyeltek és sietősen mondták: el, el. Tehát elfogadták. És vajjon miért? Egyszerűen azért, mert ez a könnyebb vége a dolognak.

A keleti csatorna létesítésének nagy eszméjét meggyőződéseim szerint magyar embernek közömbösen venni nem lehet. Ezért vagy lelkesedik valaki, vagy kikacagja azt. S a mikor Hajdu vármegye közgyűlése elkövette azt a képtelenséget, hogy egy szó megjegyzés nélkül, egy ember gunyhacaja kíséretében megértettnek és elfogadottnak nyilvánította a trencséniek intencióját azzal, hogy csatlakozását ígérte meg az ő mozgalmukhoz, akkor nekem úgy tetszik, hogy Trencsénvármegye törvényhatóságának nemes idealizmusát jobban arcul ütötték, mintha az egész közgyűlés egy általános gunyhahotában tört volna ki.

Egyébként én nem bírálok sem Hajdu vármegyének sem a Budapesti Naplónak, mint sajtó organumnak eljárását. Mindkét eljárás önmagában hordja bírálatát és a többi törvényhatóságok és sajtó organumok segédelmével lehet, hogy nem maradnak páratlanul. Hogy pedig a képviselőház mit fog csinálni a feliratokkal, az a jövőben válik meg.

És minthogy a keleti csatorna nagy eszméjének sorsa nem függ pusztán a mostani fogadtatástól, — *a magyar ifjúsághoz fordulok.*

„Meggyőződéseim, hogy a Trencsén megyeiek ideája bármily óriási munkát öleljen fel, s az a megvalósulástól bármily távolságban álljon is, a lehetőséget nem nélkülözi s ez alapon a hatalmas eszme, annak újra felvetői részére tiszteletet parancsol és én egyéb minőség hiányában, mint a magyar nemzet egyik tagja jogot érzek helytelenítésére a már fentebb ecsetelt mindkét fajta eljárásnak, mint a melyek az eszméhez méltatlanok.

A magyar nemzetnek a kezdeményezés előnyét biztosító s egész Európát betöltő propagandára és soha ki nem alvó éber figye-

szép szobákba' vannak, olyan fényesekbe, az oltár se fényesebb a templomban, pedig azon sok gyertya ég; oszti' muzsika szól, tánczolnak, mulatnak sokszor reggelig. Hej, minekünk fára, meg zsirozóra se telik! Vége szakad a dologidőnek, azt az egy-két garast, amit összekuporitottunk, mihamar felesszük. Mi lesz a télen?

Egy szóval: panaszos a tél, pedig még az ősz is alig jött el.

Csak a favágók vannak úgy — ahogy. Nekik áll most a világ; áll ugyan nyáron is, tavaszkor is, de leginkább így őszön. Mert, ahogy a hűvös szél végig furulyázik az utcákon, csufondárosan befütyöl a házakba, a módosabbak is gondoskodnak téli tüzelőről.

Döcögnek a fás szekerek; nyikorgásuk kellemetes muzsikaszó a favágó embereknek. A Kossuth-utca végénél, a Bocskay-téren álldogálnak.

Ahol van a mi favágónk: az öreg Nádas Ferkó, a ki igen akkurátusan tudja a fát aprózni pipázás közben. Egy hasítás, egy szippantás, egy hasítás egy szippantás.

Épen most szólítja meg a mellette eldöcögő fás szekér gazdáját: „Vágjunk?”

Amire a szekér tulfeléről felel hirtelen egy másik favágó: „Nem látja ken', hogy fenn a szer számom?”

Hát csakugyan. Ott van a kecskeláb, a fűrész, a nagy balta, aprózó fejsze, meg az elemózsiás tarisznya.

A Fazekas koma tehát ügyesebb volt. Még ki menet, az üres szekéren megszólította a gazdát: „Ne vágjunk?”

„Helyes, mondja az öreg Nádas, — de látta biz' a feki' a sok fa közt. Máskor dugjik ken' mellé ászlót.”

lemre van szüksége, melylyel lehetetlenit a többi érdekelt nemzetek részéről már eleve minden aknamunkát, mely a csatorna esetleges létesítésénél Magyarország mellőzését célozza.

Én ez ügyben helyénvalónak tartom, hogy a magyar ifjúsághoz szóljak.

Tekintsetek a térképekre s meglátjátok, hogy a mellőztetés kevés rosszakarattal könnyen kivihető. Foglalkoztatok az eszme megvalósulásának óriási eredményeivel s meglátjátok, hogy a mellőztetés megsemmisülésünkkel volna egyenlő. Ha a csatorna kikerül bennünket, nemcsak nyugatnak, de keletnek is provinciájává leszünk. Ha a csatorna hazánkat hasítja keresztül áldássá válik helyzetünk, mely eddig csak átkát érezteté. Ha nagy emberek lesztek, csak hozzá kell nyulnotok ez ügghöz, hogy az egész világ beszéljen róla s már ezzel megtettétek azt, a mire a trencsénmegyeiek most gondolnak. Ha egyszerű, hétköznapi emberek maradtok, mint családapák lépjétek ez eszme szolgálataiba. Ha térdeken ringatjátok majd kis fiatokat, unokátokat s tanulságos történetkén töríték emlékezteteket, jusson eszetekbe

majdan ez a pár sor. Mondjátok el a kis fiatoknak, kis unokátnak, hogy ő magyar és hogy a magyart csak magyar szereti, más mindenki haragszik reá. Mondjátok el, hogy már sok, sok száz esztendőök óta keresünk barátot, de még eddig nem akadt nép, mely vesztünkön nem örült volna. Mondjátok el, hogy ennek nem a magyar az oka, hanem a sors, mert ez üzött gunyt velünk, mikor a lovagiasságában, a nemességében páratlan magyar nemzetet a leghitványabb szomszédokkal verte meg, kik bélpoklos farkasok gyanánt örökké telhetetlenkedve lesik az alkalmat, mint téphetnék szét e nemzetet. Mondjátok el, hogy nekünk nincs kibén biznunk önmagunkon kívül, mert örök átok gyanánt nehezedik reánk szomszédainknak mérhetlen gyűlölete. Aztán mondjátok el, hogy volt egy idő, mikor hatalmas, nagy volt a magyar, mikor három tenger mosta a haza határait, de ez a nagysága elveszett, most visszaszerezhetné, ha nem is az egészet, annak egy kis részét, de e kis részszel is boldoggá, gazdaggá válnék a mi szegény hazánk. Mondjátok el annak a gyermeknek, hogy ha megnő, résen álljon, óvja ő is nem-

Aztán visszakocog a többihez. Darabig csak rágja szóltan a pipaszárat, hanem aztán, mikor arra halad egy szenes szekér, kitör belőle a keserűség:

„Elveszik az ember keresetét, aztán meg ez a pokol fekete gyümölcse is megnyomorít bennünket. Nem kell ezt se fűrészelni, se hasigatni.“

A többi rábólint. Mert hogy csakugyan is úgy van. Elveszik az ember keresetét. A kis botosok aprózott fát árulnak. Két krajcár kilója. Oszt' az Isten tudja, hol aprózták azt. Barta koma aszongya, hogy géppel apróznák föl. Biztosan tudja. Pesten vót katonakorában.

Egész elkeseredik erre az öreg Nadas Ferkó: Hogy az Uristen szómír meg ne verjék, de én csak aszondom, hogy pusztult vóna ki minden fajtája, aki azt a gépet kifundálta, meg a többit. Mikor én még fattyu gyerek vótam, más világ járt akkor. A más ember tar'óján nőttem én fel, de nem esett

ilyen nehezen, mint mostanába'. Hej, még az egy utolsó kapálást is elveszi a gép a szegény embertől...

Sorra kerülnek a régi jó dolgok. Volt eleség bőven, a jó bort se sajnálta a gazda.

— Nincs most annak se, — mondja Nadas Ferkó, — megette a fene, meg az a rusnya fireg, akinek a nevit se tudja kimondani az ember.

Erre aztán hallgattak darab ideig.

Ezenközben jön Tóháti koma is. Lerakja a szerszámot, köszön.

— Aggyisten, komák!

— Fogaggyisten. Megest a majszternél?

— Annál, hogy az Isten akárhova tegye. Megest elverte a fiut.

És szóba kerülnek a fiuk; ezek, a szegény favágók fiai, kiket mesterségre adtak. Például a Tóháti fia is suszterinas, bizonyos Komor nevezetű

zetét azoktól az éhes farkasoktól s ha azt hallja, hogy a magyarnak örökké lehetetlené akarják tenni a tengerekhez eljutást, mert nyomorban inségben elpusztulva akarják látni: tiltakozzék ő is e galád munka jogtalansága ellen szóval, észszel s ha kell életével. . . Ezt mondjátok neki. És ha az a gyermek elszenderegve csendesen, álmában a tengerpartot járja, ti is, mint családapák megtettétek azt, mit a trencséniek kérnek a nemzettől.

Boross Lajos.

Megnyitó beszéd.*

Mélyen tisztelt közönség!

Egyik jogász kollegám a minap cikket irt a „Debreceni Főiskolai Lapok“ részére, mely lapnak a főiskolai ifjuság megtisztelő bizalma folytán szerencsés vagyok szerkesztője lehetni. A cikk a főiskolai ünnepélyekről szólott s az ezen ünnepélyeken szereplők nem nagy dicsőségére azt mondja a cikk írója, hogy a mélyen tisztelt közönség csak ásitani jön a mi ünnepélyeinkre.

* Az irodalmi társaság által nyomtatott lapja, a Debreceni Főiskolai Lapok javára 1899 dec. 1-én a városháza dísztermében rendezett estélyen elmondta Boross Lajos, lapunk felelős szerkesztője.

majszternél, aki iszonyu ember. Pokolra is óhajtja Tóháti, meg a többiek.

„Megmondtam neki, ujságolja, hogy hóhérabb a hóhérnál, mert az egyszerre végez az emberrel, kitekeri a nyakát, oszt vége, ő meg három esztendeig kinozza. Minden rosszat rá tetéz arra a fiura Vinném is más majszterhez, de nem engedi a pokolralaló susztérja, aszongya, hogy ha ő nála nem marad, nem lesz majszter belőle, fogadja.

No, megindul erre a beszéd. Kinek fia, kinek valami atyafi-ága van hasonló sorsban. Amelyiknek nincsen, az segít a többinek. És szidják a kinzó majsztereket, akiket minek is teremtet az Isten?

Azonban félbeszakadt a beszéd. Szekerek jönnek. Egy csomóban öt. Messzebb kettő. Távolabb megint egy. Lesz keréset. Ha nem csurran, cseppen.

Kérdik a szekeresektől:

Én élve szerkesztői jogommal, le nem közléssel mellőztem a cikket, sőt erélyesen visszautasítottam a szerkesztői postában a vádat, azal indokolván meg magamban ez eljárásom helyességét, hogy mert az ásitás egyike a legkellemetlenebb szórakozásoknak és mert egy régi tapasztalat azt mutatja, hogy a mi ünnepélyeinket mindig a legszébb közönség nézi végig, tehát lehetetlenség jó lélekkel tételezni fel azt, hogy a mélyen tisztelt közönség azért gyűljön össze a mi meghívásunkra, hogy jól kiásítsa magát.

Mikor aztán rövid időre e kis kulissza-eset után arról volt szó, hogy a lapunk javára rendezendő estélyen, mint szerkesztőnek, nékem kell a megnyitó beszédet tartanom — megijedtem.

A megnyitó beszédek világeletemben én is csakugyan végig ásitottam, — és ime rajtam, az ásitási vád erélyes visszautasítóján bosszút készül állani a nemezis.

Nékem juttatja az estély programjának azt az egyetlen számát, a mi alatt már csak szokásból is, de minden esetre unatkozni szoktak az emberek.

Nem volt mit tennem, a „közügy“ érdekében a megbizatást elvállaltam.

A később mondandók mentségeül azonban, magam jelzem már eleve, hogy e megbizatás teljesítését rövid gondolkozás után nem tartottam kényszer-helyzetnek, hanem megtisztelő és szerencsés kötelességnek, hiszen annyi, de annyi mondani

— Vágjunk?

— Mi lenne a taksa? — felelik vissza.

— Kettő ötven.

— Sok lesz. Elég tán kettő negyven.

— Nem az, uram, sok a dolog véle.

— Jól van, no.

És felrakják a szerszámot. Most már vidámabban kocognak a szekér mellett.

Aztán vágják a fát, fűrészelik, aprózzák. Közben tudósítják az asszonyokat, hogy merre vannak az ebéd okáért.

Este megkapják a fizetést. Minden öl fa után két forint ötven krajcárt. Elosztognak. Hazaviszik a szerszámot.

Az öreg Nádas Ferkó, meg a Tóháti komodaadják a pénzt az asszonynak. Pár hatost zsebre tesznek.

Gyerünk egy kicsinyég innya.

valónk volna nekünk, mikor így egyszer-másszor a nagyközönség érdeklődő körébe juthatunk, hogy arra egy pár percig tartható megnyitó-beszéd kerete nem is elég.

Csak hogy ép akkor jövünk zavarba, mikor a mondókánk elejét keressük.

Legtöbbször e zavarban túl teszik magukat és frázissal segítenek a helyzeten.

Elmondják, hogy mi, az ifjuság vagyunk a haza virágai, azt a közönségnek ápolgatni kell; mondják, hogy mi, az ifjuság vagyunk a haza leendő oszlopai, — ez oszlopok erősítésén a közönségnek is munkálkodni kell; az ifjuság a haza reménye, — e reményt dédelgetni a nagyközönség is hivatva van; az ifjuság a társadalom számot tevő része, — munkásságában a közönségnek támogatni kell s hogy a frázis kerekedjen legyen, utána teszik: — Ime ez a szép ünnepély! Ez bizonyítja azt, hogy a közönség a nemes kötelesség tudatának mily magaslatán áll. Az ifjuság valami jóra való intézményének érdekében ünnepséget rendez s lám a közönség milyen szép száma támogatja a buzgó törekvést. A reményben, hogy a kölcsönös egyetértés ifjuság és közönség között továbbra is fennmarad, sőt hogy a jelen alkalommal az még erősödni fog: üdvözljük a szép számmal megjelent diszes közönséget... stb...

Én Istenem! Hát az igaz, hogy a közönség támogat bennünket és hogy ezért a legőszintebb hála vagyunk kötelezve annak minden egyes

tagja iránt, — de hogyan ápolgassa a közönség féltve őrzött gonddal azokat a virágokat, melyekről a frázisok csak sejtetik, de meg nem győzhetik, hogy a hazának diszére válnak; hogyan fáradozzék a közönség eredményével a haza oszlopainak erősítésén, melyeknek gyámolításra szoruló gyöngye oldalait nem is ismeri; hogyan dédelgessen félős örömmel egy reményt, mely reménynek a cél ismeretlensége folytán jóformán alapja sincs; hogyan járjon karöltve a társadalom ama tényezőjével, melynek kilétét szavakból és felolvasásokból még megismernie nem lehet!?

Meggyőződés, hogy a közönség bennünket céljaink, törekvéseink után nem ismer.

Azért tartom megtisztelő és szerencsés kötelességnek a megnyitó beszéd reám ruházását, mert most kerülve az ámitást, közvetlen és őszinte szavakkal a frázisok haszontalan homályát elűzve lehetővé tehetem azt, hogy a közönség maga lássa kiket és miért vesz pártfogása alá.

Ezt az estélyt a „Debreceni Főiskolai Lapok“ javára rendeztük. Nincs sem alaptökéje, sem elég előfizetője s ezért kénytelenek vagyunk a lap nyomtatási költségét úgy teremteni elő, a mint épen lehet.

Csak természetes, ha fölmerül a kérdés: Miért okvetetlenkedünk mi egy nyomtatott lap fentartása érdekében, ha oly kevés iránta az érdeklődés, hogy az előfizetésekből még a nyomtatás költsége sem telik ki.

Mennek, mert ma jó nap volt. Azt mondja a Nádas Ferkó, hogy bort iszik most az egyszer, nem pálíntát.

Iszogatnak. Későre jár az idő, mikor hazafelé indulnak. Kapatos mind a kettő. Nem részegség az. Kivált ha bortól kapatos az ember, csak beszédesebb lesz, egy kevéskét inog, de semmi egyéb.

Danolnak. Amugy öregesen, reszketős hangon. Nádas Ferkó egész korhelynek képzei magát attól a pár pohár bortól:

„Kalapom, kalapom csurgóra,
Sört innék, bort innék ha vóna,
Akár iszom, akár nem,
Részeges, borissza a nevem.“

A Tóháti koma se engedi a virtust Belékezd:

„Hozass nekem Bécsbül,
Bécsnek várossábul
Sziverősítőt...“

Énnye kutyafikom teremtette, hát az Isten én-
gem akárhova tegyik ha eszembe jut a vige!

De csak újra belefog: Hozass nekem Bécsbül...
Hanem a vége csak nem jut eszébe.

Valami suttyó gyerek loholt el mellettük, megkérdi, hogy hová mennek.

— Megyünk mi lelkem, ameddig a nap süt...

— Hát akkor csak üljenek le kelmedék, mert most nem süt a nap.

— Süt a fiam, csak hogy most mifelénk háttal fordul, amarra süt, — mondja rá Nádas Ferkó.

Amoda egy alacsony ház kapuján rudról pléhszizma lóg. Ott csizmadia lakik. Kinzó májzter.

El is kezdi Nádas Ferkó a csufondáros nótát:

„Szerencsétlen az az anya,
Kinek fia csizmadia,
Mert nem tudja, mely órába'
Esik a csirizes tálba...“

Jogos a kérdés, felelek reá.

Fenntartjuk a lapot az ifjúságban rejlő irodalmi erő fejlesztésére, a rendkívüli és szakmunkás-ság nyilvánosságra hozatalára, az ifjúsági élet tükröztesére s az ország többi főiskolájával való érintkezésre.

Ez az általános felelet, melylyel indokol az ifjúság maga s mely a reális célt foglalja magában

Nem volna lapunk ifjúsági lap azonban, ha nem törne ideális célok után is.

E cél ismertetése a szerkesztő külön felelete arra a kérdésre, miért kell nekünk a lap?

Három évig vettem részt nemcsak a debreceni, de Magyaország összes főiskoláinak, e főiskolák ifjúságának mozgalmában, hol mint figyelmes szemlélő, hol mint e mozgalmak munkása és e három év leforgása alatt szereztem a meggyőződést, hogy Magyarország művelt ifjúsága nem olyan, mint a milyennek lenni kellene.

Három évig lestem e mozgalmak nyomán annak a szellemnek lételetét, mit az ifjúságban feltételezni tanultam és a mely szellem fenséges, nemzetet felrázó megnyilatkozása ötven év előtt még százados intézményeket onlasztott porba, teremtvé e romokon új hazát, — és bár lett volna alkalom e három év leforgása alatt tanujelét adni e szellem el nem tünésének, — meggyőződéssem csak egy lehetett: Magyarország ifjúságában még az őszinteség bátorsága sem él.

Biz ugy! Teszi hozzá Tóháti. De ni te, ni! Hisz az én fiam is csizmadia lesz, hát ne csufolkodják kend!

— A kend fia nem csizmadia lesz, ha susztér!

— Igazság, koma.

Aztán békességgel összefogózkodnak, mert két ember nem olyan könnyen dül el, mint egy ember. Elődöngenek még keveset az utcákon és hazamennek, mert holnap is dologra kell menni.

Drága az idő és most áll a világ a favágásra, mondja bucsuzónak Nádas Ferkó.

Nyugodalmas jóiccekát, koma!

Jóiccekát kelmednek is!

Ifj. Rácz Lajos.

Három évig fontolgattam, vajjon jól van-é ez így, vajjon szabad-é, avagy szükséges-é az ifjúságnak ezen az uton haladni, a leckönyvek kötelességszerű lapozgatásán tulterjedő munkásságot feleslegesnek tartani, a nagy eszmékért, az ideális hazaszeretetért lelkesülőt unott arccal, vagy guny-mosolylyal mint rajongót hagyni faképnél; szabad-é, avagy szükséges-é, hogy a mai korban a hies országgyűlési ifjak utódai az érzéketlenségnek átkos hallgatásával türjék a nemzet arculesapásait s éretlen kölyköknek tartassák magokat abban a korban és azon a téren, a melyben és a hol pár évtizeddel előbb elhangzó szavakra áhitattal egy nemzet figyelt!? — S meggyőződéssem a fontolgtatás eredménye, hogy nem csak nem szükséges, de még ha követelik sem szabad ez akarat nélküli báb szerepét játszania a magyar ifjúságnak, mert egy ilyen lomha tömeg csak megvetést érdemel és jogtalanul bitorolja a haza virága, a haza reménye, a társadalom számot tevő tényezője s más ehez hasonló fenséges neveket.

Három évig kutattam az után, mi lehet oka az ifjúság e szégyenletes magatartásának s meggyőződéssem e három éves kutatás eredménye, hogy ez ifjúságban meg van még a szellem, mely cselekvésre kész, de évtizedek óta akadnak vétkesek, kik e szellemet tulbuzgalmukban talán az illojálitástól tartva önámitással és unalmas fontolgtatásokkal álomba ringatják, azt hazudva, hogy ma a csendes munkának kora lévén, felesleges, sőt nevetséges tanujelét adni a zord idők résen álló, örökdő szellemének.

Hazugságnak tartok minden ily beszédet s a körben, hol megfordul lapunk, tartózkodás nélkül hirdetem e meggyőződéseket!

Kik elhítenni igyekezzenek a magyar ifjúsággal, hogy hazájuk sorsa javult már annyira, hogy ők erejük feleslegét gyáva semmittevésre szenteljék, — ámitónak tartok minden ily fecsegőt s a körben, hol megfordul lapunk, tartózkodás nélkül tárom elibök munkájok szégyenét!

Lapunk homlokára az ideálizmus, komoly munka és hazaszeretet hármasszavát irtam fel, én kitartok e jelszavak mellett, egész lelkemet viszem értök a harcba, — és az lesz az én legéde-sebb jutalmam, ha akadnak, ha sokan akadnak, kik e lélek által legyőzetni hagyják magukat...

Itéljen a közönség maga, megérdemeltük-é a pártolást, melyben eljöveteleivel részesített.

Ha ítélete javunkra dönt, egyet kérek: Ne csak az ünnepélyeinkre való eljövettel, hanem lapunk olvasgatásával is tanúsítson irántunk érdeklődést. S most őszinte hálával köszönve meg az eljövételt, szívből üdvözlöm én is a közönséget s az estélyt megnyitom.

Itt a tél.

Mosolygó arczu ifju lányka,
Vigan köszönti a telet —
Befagy a tó-vize keményre,
Ah, korcsolyázni is lehet.
Zene zendül a hálteremben,
Repes a szív ... a szem beszél ...
Kinéz a szép fehér világba
S tapsolva mondja: itt a tél!

Szegény ember kicsiny szobában
A szive mélyén megremeg;
Körötte éhes mind a gyermek —
Honnét vesz nekik kenyeret?
Füteni kell ... és a fa drága ...
Tört ablakon bezúg a szél,
Kinéz a 'bús, hideg világba
S sóhajtva mondja: itt a tél!

Farkas Imre.

A kísérletről a büntetőjogban.

Irta: *Wolf Károly* 4. jh.

(Folytatás.)

Áttérhetünk most már a kísérleti cselekmények büntethetőségének kérdésére.

Fentebb kimutattuk, hogy M. cselekvése, mely kísérleti cselekményt képez, az eredményre nézve teljesen közömbös, a kettő egymással semmiféle causalis összeköttetésben nincs. M. nem kezdte meg a gyilkosság végrehajtását, mivel nem végezte be.

Ha az okság törvényét következetesen alkalmazzuk, ezen eredményre kell jutnunk.

Az objectivisták, mivel nem célból büntetnek, hanem megtorolják azon érdek sértését, melynek megsértését igazságérzetük büntetni kívánja: összekapcsolják, teljesen egyenlőnek veszik a felelőséget az akarással. Ők tehát nem büntethetnek ab-

b. n az esetben, ha causalitás fenn nem forog. Nem büntethetnék ennél fogva a kísérleti cselekményeket, valamint a mulasztást és a veszélyeztető cselekményeket, mert ezek nem okozók, érdeket nem sértenek. Ennyire azonban még sem mennek, hanem alapelvükhöz hiven útat s módot keresnek arra, hogy bebizonyítsák a kísérleti cselekményekről azt, hogy mégis csak okozók, már t. i. annyira, amennyire. Természetesen, hogy a nemlétezőnek a létezését bebizonyíthassák, különböző álútakon indulnak el, de mindnyájan útközben lábbal tiporják az okság törvényét, mely mint minden ténykérdés, semmiféle változtatást, — félrecsavarást nem enged meg.

Nem célunk a különböző ide vonatkozó elméletekkel, melyek közt kevés az összefüggés, sorra foglalkozni, elég ha az alapokat vesszük vizsgálat alá, melyeken nyugosznak, mert hiszen ha ezeket ledönteni sikerül, az egész légbeli építmény összeomlik.

Már az előkészületi cselekményekkel való összehasonlításkor foglalkoztunk az objectivisták a kísérleti cselekményekre vonatkozó felfogásának bírálatával is Figyelembe véve a rendelkezésünkre álló tért, általánosságban megemlítjük még azt a nézetet, mely szerint a kísérleti cselekményeknél van okozás, csak hogy ez nem teljes, hanem részokozás. Elég ezzel ezekben arra hivatkoznunk, hogy részokozás nem létezik, mert valamely jelenség vagy nélkülözhetetlen feltétele valamely változás előidézésének és ekkor ennek okrésze, vagy pedig nem. Részben nélkülözhetetlen, részben nélkülözhető jelenség nincs a két fogalom belső ellentmondása miatt. Valamely eredmény okrészei közt az oksági viszonyra vonatkozó minőségi különbségek nincsenek.

Mindamellett az objectivisták ragaszkodva álláspontjukhoz, büntetendőnek tartják azt, a ki másra lőtt, de azt meg nem ölte. De ismernek oly kísérleti cselekményt is, mely szerintük nem okozó, és így nem büntetik. Van tehát szerintük oly kísérlet, mely részben okozó, tehát büntetendő és olyan, mely nem okozó, tehát nem büntetendő. Az egyes cselekményeknek e kettő valamelyikéhez való sorozásánál alapul veszik a megtámadott objectumot és a használt eszközt, azoknak abszolút vagy relatív alkalmatlanságát.

Vegyük elő az általánosan elfogadott példákat :

X régóta tervezi Y megölését, sőtét este egy szobában rálő, de a lövés után észreveszi, hogy nem Y-ra lőtt, hanem annak ismert téli kabátjára, mely a sötétségben tévedését előidézte. Az objectivisták ezért a cselekményéért nem büntetik X-et, mert Y halálának előidézését meg nem kezdte e lövés által, mivel a kabát minden gondolható esetben, azaz absolute alkalmatlan arra, hogy a szándékolt eredményt, változást létrehozzuk rajta.

Egy másik eset: M bead N-nek arzenikumot oly célból, hogy N-et megölje. N azonban praeparálva lévén az arzenikum ellen, nem hal meg. Mindamellet megbüntetik M-et, mert megkezdte az arzenikum beadásával N halálának az előidézését, mivel az emberek általában niacsenek praeparálva arzenikum ellen, tehát bárkinek beadta volna N-en kívül, meghalt volna. A tárgy: az ember csak relative, a konkrét esetben N személyében alkalmatlan az arzenikummal való mérgezésre.

Térjünk az eszközökre: A babonás ember körülmormogja B-t azon hiszemben, hogy ezzel halálát okozza. Igen ritka esetben sikerül ez, bár nincs kizárva. Azonban akár meghal B, akár nem, A-t nem büntetik az objektivizmus hívei, mert a mormogást absolute alkalmatlan eszköznek tartják az ember megölésére.

V. beteg, az orvos morphiumpot rendel neki. Z tudván azt, hogy nagyobb adagban méreg a morphiump, V megölése céljából, a rendesnél többet ad be neki, de még sem annyit, hogy V meghalna tőle. Ez esetben büntetik Z-t, mert a morphiump nem absolute alkalmatlan eszköz az ember megölésére, csak a konkrét esetben a kevés adagolás miatt nem lett meg az eredménye.

Mindezen esetekben a büntetés, — illetőleg büntetlenség ily igazolása hamis. Mindegyiknél helytelen abstrakció útján dönték el a kérdést. Azt vizsgálják, hogy általánosságban, a konkrét esettől eltekintve, bekövetkezett volna-e a célba vett eredmény? Ha igen, büntetik a tettest, ha nem, büntetlenül hagyják. Ezzel azonban nem döntik el a konkrét esetet, a mely épen kivétel a rendes szabály alól. A körülményeket, melyek között az illető cselekmény jelentkezett, megváltoztatva, egész más világításba helyezik, holott a cselekménynek mindig azok a körülmények adják meg a karakterét, a melyek között létrejött. Más körülmények között tetszés szerint variálható az eset. Az ölés sem büntetettik, ha a tettes végszükség esetén

követte el és viszont az általánosságban legbékésebb magatartás is bizonyos körülmények között büntetés alá esik. Hogy valamely jelenség okrésze-e bizonyos eredménynek? az nem dönthető el általánosságban, hanem mindig csak a konkrét eset körülményeit szem előtt tartva. Ugyan az a magatartás számtalan okozatnak lehet okrésze, mert különböző más okrészekkel egyesülve, különböző eredményeket hoz létre.

(Folyt. köv.)

A becsületszékről.

A mult évben Kolozsváron tartott orsz. diákértekezlet az ország két egyetemére és minden akadémiajára *kötelezőnek* mondta ki a diákok közt felmerülő becsületbeli ügyek békés elintézésére hivatott becsületszékek felállítását.

Egyetlen diák (debreceni volt) nem járult csak hozzá az e tárgyban előterjesztett indítványhoz.

Legujabban, bár ma már a becsületbeli ügyek lovagias uton való elintézésének módja még a párbaj leglelkesebb barátjai előtt sem megfelelő eszköz a becsület reparálására, az az érv üti feljé, hogy hiába hoz a diák becsületszék ítéletet, mert ezt az ítéletet a nagy többség, a nagy társadalom úgy sem fogadja el! Ez az állítás légből kapott. Arról a társadalomról, mely megelégszik a lovagias ügyeknek papiron, jegyzőkönyvek felvétele által való elintézési módjával, nem tehető fel, hogy a minden józanul gondolkodó (és pedig nagy már ezeknek a száma!) ember szerint természet- és észszerű becsületszékek ítéletét kötelezőnek el ne ismerné. El is ismeri, főleg ha úgy alkottatik meg a becsületszék, hogy annak a társadalmi körnek, melynek kebelében felmerülő becsületbeli ügyek felett ítélni hivatva van: nagy többségét magában egyesíti. Az ilyen nagy többség által hozott, részrehajlástól távol álló ítélet előtt mindenki feltétlenül meg fog hajolni.

És a diákság elég intelligentiával, erővel és tudással bir régmultból származó, századokon át magát fenntartott, de mai jogi intézményeink közé semmiképen be nem illeszthető, a becsületnek csak elburkolására és épen a becstelenség ápolására alkalmas avult párbaj intézményének felismerésére és az egyedül észszerű fentebb is vázolt vagy ahhoz hasonló intézmény megvalósítására.

Akadémiánk már meg is hódolt ez eszmének. Megalakította becsületszékét. De nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy e megalakulás óta még soha össze nem jött és így megalakulása sincsen véglegesen befejezve. Pedig ha egyéb dolga nem is lenne, el kellene határoznia, hogy eddigi szervezetében kíván-e fennmaradni a jövőben is, vagy pedig új szervezet s új eljárási szabályok megerősítését kell-e kérnie a tanárkartól?

Madarassy Gyula.

Lapszemle.

Közlöny a debreceni „Hittanszaki Önképző-Társulat“ köréből. Megjelenik januárt és szeptembert kivéve az isk. év minden hónapjában. Előfizetési ár: Helyben 1 frt 30 kr. Vidékre 1 frt 70 kr. Szerkesztők: Uray Sándor 4. th. és Nánássy Lajos 2. th.

A XXX. évfolyamba lépett csinos alaku kis havi folyóiratnak ez évfolyamából 3 szám jelent meg. Közleményeinek legnagyobb része a hittudományok köréből merített, főleg történelmi dolgozatokat tartalmaz vonzó előadásban. 2. száma a reformáció évfordulója alkalmával tartott ünnepélyen elmondott szép beszédek tartalmazza más közérdekű dolgok mellett. Nem zárkózik el az ifjúsági élet főbb mozzanatainak ismertetése elől sem. Legujabb számában figyelemreméltó eszme pendített meg a „Theologus diákkongresszusról“. A szerkesztőkön kívül a következők irtak bele közleményeket: Dr. Erdős József theologiai tanár, Wiederkehr Károly, a biblia terjesztő társaság tagja, János Zoltán h.-sámsoni lelkész, Papp Gyula, Kiss Tamás és Kovácsi Kálmán hittanhallgatók.

Az ügyesen szerkesztett kis lapot ajánljuk olvasóink figyelmébe.

A gyorsírásról.

Hazánkban tudvalevőleg két gyorsírási rendszer volt elterjedve: a Gabelsberger Xavér Ferencé Markovits áttételében és a Stolze Vilmosé Fenyvessy Ferenc áttételében. — Ez utóbbi rendszer, melynek pedig kezdetben kétségkívül előnyösebb volt a helyzete, ma már csak a parlamentre szorítkozik. — A múlt évben a nm.

vallás- és közokt. miniszter egy új, a Gabelsberger elveiből összetákolt rendszer, a Nagy Sándor-féle „Népszerű gyorsírás“ tanítását is engedélyezte. (A népszerű jelző csak a rendszeralapítótól származik. Szerk.) Most tehát ez is porondon van és nagy nevű alkotója ugyan szorgoskodik az ifjúságot rendszerének megnyerni, pedig a *kritika és szakemberek* kimutatták, hogy e rendszer, bár könnyen tanulhatóságánál fogva kecsesgöcs, a gyakorlati követelményeknek megfelelni nem képes. De a rendszer élete is bizonyítja ezt. 25 év alatt a Nagy Sándor rendszere — horrendum dictu — egyetlen olyan gyorsírót tudott felmutatni, a ki tudott olyan gyorsan írni, mint egy gabelsbergerista! De tudni kell, hogy ez az egy is a Gabelsberger rövidítési elméletét használta fel írásában s hogy így is eredményt tudott felmutatni, az is írója személyes képességének s nem a rendszernek tudandó be. A miniszteri engedélyezés alapját is téves információ képezte.

CSARNOK.

Életcél.

Írta: **Takács Endre.**

(Folytatás.)

Nem is érvelek tovább ez irányban, hanem levonom a mondottakból azt a conclusiót, hogy — véleményem szerint, a földön tuli élet üdvének elérése életcél, magától értetődik: küzdésre méltó életcél nem képezhet.

Tudom, hogy ezzel sokat mondtam, szembeálltam évezredeknek hagyományos tanaival s talán még megbotránkozást is keltettem itt-ott, s mindig újból eszembe jut a nagy költő szava:

„Du sprichst ein grosses Wort gelassen aus.“

Igen, e szó mély értelmű. Mert ha nem az egyszerű tagadást, hanem az abban rejtező következményeket vesszük taglalás alá, könnyen meggyőződhetünk erről.

A büszke emberi lélek megfosztva a tulvilági létnek ragyogó illúziójától: vagy bizonyos keserűség cynismussal a földhöz fordul, hogy életcél ott keressen, de ekkor büszkeségét tagadta meg, vagy pedig ezen előtte — nem tudni mi okból — becses büszkeség fentartásával az önmeghasonlás örvényébe jut, amit igen könnyen megmagyarázha-

tunk aznn egyszerű anthropopsychologiai momentummal, hogy senki sem fogad el szívesen, elvesztett értékes gyémántgyűrűjéért kárpótlásul egy durva vasgyűrűt. Képzelnék most el, hogy e szétfeszített illusio valakinek egész lelki világát betöltő eszményi célját képezte, de gondolkodása előbb csak kétkedésre, majd tagadásra indítván őt, durva kezekkel tépte szét a minden bizonynyal fényes, de csalóka ábrándképet s könnyen megértjük, hogy akkor az önmeghasonlás távol nem lehet. A hívésből sokkal könnyebb átsapni a skepsisbe, mint az idealismusból a rideg realismusba. — A ki hitét a másvilág létezésére nézve el is vesztette, annak dacára sem képes egyszerre tultenni magát a még hívő korában benne megerősödött idealis eszméken; szinte nem akarja megérteni, hogy ezen idealismusanak a tagadás kimondása után lelkében többé semmi alapja sincs. S miután, egyrészt sem a földi életben elérésre méltó célt feltalálni nem képes, másrészt sem idealis nézeteit a felébredt gondolkodás tagadásával összeegyeztetni nem bírja, csakhamar beáll a pessimismus, az apathia vagy plane a léleknek azon különös betegsége, midőn a lélek keserű öngunynyal támadja meg önmaga által felállított teoriáit s ugyszólván élvezetet talál ezen önkínzásban. A meghasonlott lélek ezen őrzöngő harca, keserű cynismusa nyilatkozik meg egy modern költő, — mindenesetre igen érdekes — soráiban :

„Mért élni hát e sokfájdalmu létben,
Miért a munka, küzködés, veszély?
Hol hát a cél, mely méltó küzdelemre?
A cél?... Ejh hát a sir a földi cél!

S nem szép-e az, hogy éltünk napja tüntén
A földnek tartozást rovunk le mi,
Hisz a mig éltünk, a föld tarta minket, —
Holtunk után testünk emésztheti.“

De hát e felfogás csupán beteg lélek szülöttje lehet, mert hiszen, ha a Nirwana tanát el is fogadjuk, életünk céljának létezését tagadnunk nem lehet, de nem is szabad. Ha hát a célt az ábránd világban nem tudjuk feltalálni, forduljunk a realis valóság, a föld fele. S teszi ezt valóban a gondolkozó emberek nagy többsége. Csakhogy kétes az, vajjon el lehet-e fogadni igaz életcélokat azon célokat, miket sokan magukéinak vallanak. Szerintem: miként élet csak egyféle van, csak egy lehet ezen egy életnek célja is. S hogy mégis oly számos egy-

mástól merőben eltérő életcélokat találhatunk. ez csak ismét a mellett bizonyít, hogy az ember önmaga előtt nem meri az egyedül igaz, bár az emberi képzelt méltóságot lealacsonyító életcélt magának vallani, hanem maga elé állít oly ugynevezett életcélokat, melyeket kissé behatóbb gondolkodás után tarthatatlanoknak kell elismernünk.

De hogy ezt kellőleg beigazolhassuk, feladatunk az lesz, hogy az egyes főbb földi életcélok képzelenségét valóban be is bizonyítsuk.

Fel kell tehát említenünk egyenkint azon elterjedtebb életcélokat, melyeket „földi életcélok“ fogalom alatt foglalunk össze.

Ezek a következők: a) pénz, gazdagság; b) hír, dicsőség; c) fajfentartás (materialis értelemben); d) családi boldogság; e) a tudományok önmagukért való művelése; f) humanitás gyakorlása (ide értve nem csak az individuumok, hanem az egész emberiség helyzetének javítására irányuló törekvéseket) és végül g) a gyönyör.

Körülbelül ezek azon földi életcélok, melyeket az emberek nagy része követ, bárha közülök egy már önmagában véve sem életcél, ez t. i. a humanitás gyakorlása, melyet csupán azért soroztam ide, mert igen sokaktól hallottam azt nemcsak mint életcél, de sőt mint kiválóan nemes életcél emlegetni. Ez absurd állítás. Eltekintve egyéb képtelenségektől, melyeket alább még bővebben kifejtendő vagyok, itt csupán következőkre szoritkozom. Szerintem minden életcél nem egyéb a meztelen egoismus kifolyásánál. Ez csak természetes, mert hiszen saját életünknek célja csak az lehet, a mi önéletünknek boldogítását és értékét célozza, szóval azon törekvés, mely önnön életünk boldogítása végett annak egyszersmind okot, értéket is kölcsönöz. Ámde a humanitás gyakorlása mások életének relativ (absolut boldogítás és boldogság nem létezik) boldogítását célozza s az egyszersmind az azt gyakorló lelkében kellemes, nemes, fenkölt érzelmeket idéz elő, melyek a cselekvő boldogítását vannak hivatva biztosítani. Ilyképen tehát ezen elv nem cél, hanem csak eszköz, annak elérésére. Az, hogy másokat boldogítunk, csak saját boldogításunk eszköze. Tehát az csak eszköz ennek elérésére. Mert hiszen a humanitás tulajdonképeni célja mások boldogítása, öncélunk pedig saját boldogításunk. Ha pedig tisztán a humanitás, mint eszköz általi boldogításunk képezi életünk célját, úgy az életcél eként precizirozva nem egyéb, mint a testi

gyönyör elérése. A humanitást gyakorló másokat boldogít, hogy önmagát boldogítsa s ilyként fel-fogva könnyen érthető, hogy a humanitás is csupán egoizmus, de mindenesetre álcázott egoizmus, s ez téveszti meg azokat, a kik képesnek tartanak másokat arra, hogy a humanitást önmagokért gyakorolják. Az ember mindent önmagáért tesz. A látszólag nemes tett nem egyéb, mint önzés. Nincs más rugó az ember összes cselekedeteiben, mint csupán saját jólétének hajhászása. Eszavak: nemes tett, humanitás, jószívűség, nagylelkűség, — nem egyebek, mint az ember egyedüli igaz érzelmének az önzésnek álarcai. — A humanitást, mint életecél emlegetni tehát, merő absurdum. — A mondottakat különben az alábbiakban lesz alkalmunk még világosabban bizonyítani.

Térjünk át tehát az egyes földi életecélok részletesen való taglalására.

(Folyt. köv.)

Színház.

Az utóbbi hetek érdekességben elég változatosak voltak színpadunkon. Operett, opera s az ezen műfajok árnyalatait magukon viselő alkotások (Rákosi énekes legendája: A bolond, a híres zsidó dalmű: Sulamith) foglalták le nagyrészt a színházi estéket. Különös érdeklődéssel tekintett ugy a debreceni közönség, mint az ifjúság Sulamithnak színe kerülése elé. Országos hír előzte meg Goldfäden és társai darabját, melyről a fővárosi sajtó mindig a legnagyobb elismerés, sőt dicsőítés hangján emlékezett meg. Szintársulatunk egyes tagjainak kiváló erejét, Komjáthy igazgatónak kiváló rendezői talentumát és érzékét a közönség igényei iránt dicséri az a körülmény, hogy mi debreceniek várakozásunkban a darab színre kerülése után nem csalatkoztunk.

Olyan szereposztással és olyan ragyogó kiállításban került színre a Sulamith, hogy már nyolcszor adták zsufolt ház előtt szemben Kolozsvárral, hol a darab egyszerűen megbukott. S hogy nálunk ez a nyolc zsufolt ház nem a közönség műérzékének hiányára s hogy viszont a darab Kolozsváron való megbukása, nem az ottani közönség tulajdonult, vagy talán affektált inyenységére vall, hanem hogy mindkét körülmény természetes, azt könnyen érthetővé lehet tenni. Előbb azonban rö-

viden adjuk a darab meséjét. Sulamith atya Betlehemből Jéruzsálembé megy valami ünnepre, a többi zsidókkal. Darabig elkiséri Sulamith is a menetet, de aztán elválik a csoporttól és hazafelé indul. Utközben, mert az utat homokkal fujta be a szél, eltéved. Itt a pusztában akad reá Absolon, a fiatal zsidó harcos, megszeretik egymást, örök hűséget esküsznek, tanuul hiva fel az esküre a közeli kutat és egy ott ólalkodó vadmacskát. Azután elválnak. Sulamithot Absolon rabszolgája kíséri haza, Absolon pedig Jeruzsálembé megy. Itt elfeledi esküjét, feleségül vesz egy gazdag jéruzsálemi leányt, kivel két évig élnek együtt. Boldogságuk azonban nem zavartalan, mert első gyermeköket egy macska fojtja meg, második gyermekök pedig a dajka karjáról esik a kutba. Ekkor eszébe jut Absolonnak az eskü, melyet a vadmacskára és kutra hivatkozással Sulamithnak tett, mindent megvall feleségének, ki gyászba borultan bocsátja őt el, hogy tegyen eleget régi esküjének. Absolon megjelenik aztán a bánatában mindig csak őt sirató Sulamithnál és feleségül veszi. Ez a mese száraz menete, természetesen széppé teszi ezt a naivitás zománcát magán viselő jeleneteknek egész serege.

A partitúrában rendkívül sok az ismétlés s a hangszerelés kezdetleges. Valószínűleg ez tette értéktelenné Kolozsváron a darabot. Nálunk Komjáthy igazgató e szegénynek látszó tartalom számára rendkívül diszes keretet készíttetett. Heteken sőt hónapokon keresztül dolgoztak a Sulamith diszletein s a színpad egy-egy felvonás alatt megannyi ragyogó kép a régi Jéruzsálem és Betlehem környékéről. Aztán kiváló a szereposztás. Sulamithot Bödi Ella, Absolont Környei Béla énekli. Jobb Sulamithot és jobb Absolont elképzelnünk sem lehet. Ha tőlük halljuk ismételni a kutat és vadmacskát tanunak hívó szent fogadás dalát, az nálunk nem unalmas, ha halljuk másodsor, várjuk harmaeik-szor is s a hányszor halljuk, mindig új, mindig élvezetes. Nálunk a hangszerelés kezdetlegessége a darabnak előnye, mert a keretül szolgáló ragyogó színpadon e kezdetlegesség a naivitás varázsát hinti szét, sőt a drámai menet rovására eső utolsó esketési jelenetet is szívesen nézzük végig a sok tanulmánynyal és még több fáradtsággal megfestett jéruzsálemi templom gyönyörű belsejében.

Szívesen foglalkozunk e helyen Bödy Ellával. Ő a debreceni színház operaénekesnője. Bájos jelenség és művésznő a szó legteljesebb értelmében.

Csak most végezte a színésziskolát és csodálkozhatunk azon, mint volt képes oly egyszerre meghódítani a közönséget. Gyönyörűen csengő tiszta sopránja, melylyel művészi könnyedséggel és virtouzitással tud bánni, magában is biztosítja számára az elismerést. De van *Bödy* Ellában egy másik kiváló талант is, melyet oly ritkán találunk meg az operaénekesnőkben s ez a művészi játék. A drámai részleteket olyan művészettel játsza meg, hogy az elismerés, melylyel a közönség jutalmazza, megannyi fellépte alkalmával ünnepeletessé válik és a vasfüggöny elé hivatás szinte megszokott módjává vált vele szemben a szeretet nyilvánításának.

Irodalom.

Az Országos Eötvös-Bizottság, a mely azt a nemes célt tűzte maga elé, hogy a *Tanítók Háza* javára diszkiadást rendez *báró Eötvös József összes munkáiból*, serényen dolgozik azon, hogy a mozgalmat országossá tegye. Már szétküldte az *előfizetési felhívást*, illetve az *aláírási ívet* a művelt Magyarország minden faktorához, hogy kiki a maga körében híveket szerezzen a szép és hazafias eszmének. A bizottság, melynek élén *Wlassics Gyula* közoktatásügyi miniszter, *Jókai Mór* és *Beöthy Zsolt* állanak, megalakulása óta sűrűn kapja az ország minden részéből az érdeklődő leveleket, a mi azt bizonyítja, hogy általános visszhangra talált a mozgalom áldásos intentiója. Hisszük is, hogy egyesületeink és intézeteink — nem is szólva a tehetségek osztályáról, a mely meg fogja ragadni az alkalmat, hogy a kulturának és az irodalomnak együttes szolgálatot tegyen — lelkes társai lesznek a propagandában az Országos Eötvös-Bizottságnak, a mely a munka kiadásával a magyar tanítók és tanárok sorsán óhajt lendíteni. Minden érdeklődő, a ki előfizetési ivre reflektál, és ilyet véletlenségből nem kapott, forduljon ezért az Országos Eötvös-Bizottság irodájához, Budapest, Szentkirályi-utca 47. sz., mely kész örömmel teljesíti kívánságát.

Egyesületek.

— **A Magyar Irodalmi Társaság** december hó 2-án rendes közgyűlést tartott *Sipos Béla* elnöklete alatt, A jegyzőkönyv hitelesítése után *Takács Endre* joghallgató szavaltta el „*Brutus*“ c. saját szerzeményű költeményét. A kör a szavalatot „sikerült“-nek

ítélte. *Mocsáry Miklós* humoros regényének egyik részletét olvasta fel, melyért jegyzőkönyvi köszönetet kapott. *Farkas Imre* pár költeményét olvasta fel s a kör az ő részére is jegyzőkönyvi köszönetet szavazott az igazán szép költeményekért. *Sipos Béla* elnök a szabadságharcból merített tárgyat olvasott fel a gyűlésen. Az elbeszélésnek hőse egy debreceni diák, ki béna voltára nem tud ellent állani a vágyának, hogy az általános küzdelem közepette ő is szolgálja hazáját, a honvédek taborába megy és sok viszontagság után Buda bevételénél tragikus véget ér. A gyűlés köszönetet szavazott az élvezetes felolvasásért.

— **A Jogász Önképzőkör** december hó 14-én tartotta ezen évi utolsó ülését, melynek tárgyát *Tóth László* felolvasása „A svéd jogról“ képezte. Felolvasó ez alkalommal a svéd bírósági szervezetet és bűnvádi eljárást ismertette magyarázó megjegyzésekkel, nagy élvezetére a kisszámú hallgatóságnak. A magyar és svéd büntető rendszer közötti lényeges különbségek éles feltüntetése és a büntetőjogi svéd speciálítások keltettek nagy érdeklődést.

A kör részéről a következő *pályázathirdetést* kaptuk: A „Debreceni J. Ö. K.“ évenként rendezni szokott *vitagyűlését* 1900. évi március hó 20-án kedden este fél 8 órakor tartja meg.

Vitakérdés: helyeselhető-e a nőemancipatio vagy nem?

Pályázatot hirdet továbbá a következő tétélekre:

1. Ausztria és Magyarország közjogi viszonya 1867 óta.

2. A birtok elmélet a római jogban.

Beadási határidő: április hó 18. d. u. 6 óra. Pályadíjak: a) a vitakérdés 1. díja 5 frt, 2. díja 3 frt. b) 1. és 2. tétéleknél a legjobb munkálat díja 10—10 frt.

A pályázatra már most hívjuk fel akadémiánk joghallgató ifjuságát.

— **A „Magyar Irodalmi Társulat“** f. hó 9-én este fél 8 órakor tartotta 8-ik közgyűlését *Szabó Elek* főjegyző elnöklete alatt.

Takács Endre 2. jh. Gabányi „*Desperat ur*“ c. monológját szavaltta. Szavolata középsikerült.

Gulyás József 7. o. t. „*Barátim*“ és „*Balsorsban*“ című hangulatos költeményeit olvasta fel. Az utóbbi első versszaka így hangzik:

„Jer közel jó anyám,
 Úlj le ide mellém,
 Ha könnyitnének valamikép
 Egymás fájó lelkén.
 Szép időre emlékezni
 Talán legjobb volna,
 Vagy talán — hisz régen volt,
 Ne beszéljünk róla?!

Barta György 1. th. Váradi Antal „Tizenhárom” c. költeményét középsikerülten szavalta.

Gacsal János 7. o. t. szavalata (Haldokló mellett, írta Tompa) szinte közepesen sikerült.

Szabó Miklós 3. th. szavallatával, „Szomor Dani”, írta Kiss József, szintén középsikerült fokozatot nyert.

Bíráltak: Nánássy Lajos 2. th., Mocsáry Miklós 3. jh., Madarassy Gyula 4. jh., Mészáros Károly 3. jh.

Az estély általában kielégítő volt. Sajnos, hogy a társulati tagok közül csak kevesen jelentek meg a gyűlésen s sajnálkozásunkat még fokozottabb mértékben kell kifejezésre juttatnunk azon szereplőkkel szemben, kik jelentkezésük dacára is jobbnak látták távollétükkel szerezni a babért.

A gyűlés este 9 órakor ért véget.

— **A Joghallgatók Önképzőköre** Varga Imre elnöklete alatt f. hó 5-én rendes gyűlést tartott. Tárgyát Bajcsi Imre 3. jh. szabad előadása képezte a „Socialismusról”. Előadásában a collectivismusról, communismusról és anarchismusról szólt nagy vonásokban. Az értelmes előadás általában kellemes hatást tett a hallgatóságra. Sajnos, hogy a joghallgatók e nagy lendületet vett kör gyűléseit gyéren látogatják.

A kör minden héten kedden 7 órakor az akadémiái II. teremben tartja gyűléseit.

Vegyes közlemények.

— **Estély a Főiskolai Lapok javára.** Deczember hó 1-én szépen sikerült estélyt rendezett a Magyar Irodalmi Társulat nyomtatott lapja, a „Debreceni Főiskolai Lapok” javára. Az estélyt *Boross Lajos*, lapunk felelős szerkesztője nyitotta meg. Megnyitó beszédét lapunk más helyén egész terjedelmében közöljük. Utána *Lovász Jánosnak*, lapunk kitűnő tollu munkatársának egyik szép elbeszélését olvasta fel *Kemény Emil* joghallgató, azután a főiskolai quartett, melynek tagjai *Szilágyi*

Imre, Kemény Emil, Pásztor Gyula és László Jenő joghallgatók, játszottak azzal a művészettel, mely már a mult évben is annyira kedvelté tette őket a közönség előtt. *Farkas Imre* saját verseit olvasta fel, melyeknek szépségét a közönség zajos tapsvihara jutalmazta. Kiváló pontja volt a hangversenynek *Perényi Margit* k. a. énekszámja. Szünni nem akaró tapsvihartól alig tudott szabadulni a pódiumról. Négyszer is ismételnie kellett. Az estélyt rendező ifjuság szép csokrot nyújtott át neki. Az énekszámokat *Jóna Kálmán* kísérte ügyes zongora játékkal. *Kun Béla* joghallgató nagy hatás mellett olvasta fel három szép költeményét, melyért a közönség lelkes tapsvihara jutalmazta. A műsorba *Tanay Frigyes* szavallata is fel volt véve, de családi körülmények miatt az estélyen meg nem jelenhetvén, az ő számát *Takács Endre* joghallgató töltötte be egy szavallattal s a közönség elismerése jutalmazta a vállalkozást. Az estélyt a vonós négyesnek játéka fejezte be.

Az ünnepély erkölcsi sikerét szépen illusztrálja az a körülmény, hogy még az estély folyamán a közönség köréből többen iratkoztak fel a lap előfizetőiül, kik közül különösen megemlítjük méltóságos *Bernáth Elemér* kir. táblai elnök urat, ki estélyünket megjelenésével tüntette ki, s lapunk szerkesztőjének tudomására adta szándékát, hogy egyszer s mindenkorra belép ő is a lap előfizetői sorába.

— **Pályadíjat nyert gyorsíró.** *Tóth János* 1. jh. az „Orsz. Magy. Gyorsíró Egylet” f. évi nov. hó 26-án Bugapesten tartott XXXIII. nyilvános írásversenyén a percenkénti 150 szótagos fokon díjat nyert. *Tóth Jánost* a versenyre a „Debreceni Főiskolai Gyorsíró-Egylet” küldte ki.

— **A párisi világkiállítás és a magyar ifjuság.** A kolozsvári orsz. diákértekezlet elhatározta, hogy a párisi világkiállítással kapcsolatosan Párisban tartandó nemzetközi diákkongresszuson speciális magyar szempontból, tekintettel különösen arra, hogy e congressuson a magyar nemzet legkitartóbb és legádázabb ellenségének, az oláhoknak az ifjusága is bizonyára megjelenik s mint Turinban, úgy itt is bizonyára igyekezni fognak port hinteni az európai nemzetek tanuló ifjuságának szemébe: lehetőleg nagy számmal fog megjelenni. Határozata végrehajtására bizottságot választott.

Az 1900-ik évtől napok választanak csak el s a párisi kiállítás 1900. április 15-én megnyílik.

Nem tudjuk ugyan, mikorra szándékoznak a párisi diákok a nemzetközi congressust összehívni, de szükségesnek látjuk a bizottság figyelmét már most felhívni az előkészületek megtételére, nehogy ezen oly nagy horderejű feladat a hevenységesség bélyegét viselje homlokán. Ha pedig a bizottság már meg is kezdte volna ebbeli munkáját, szívesen látnók e mindnyájunkat érdeklő munka eredményét akár az egyetemi, akár a főiskolai lapok hasábjain.

— **Külföldi tanulmányalap a jogászoknak.** Egymásután teremnek a szép eszmék tanuló ifjúságunk kebelében. Ez is azok közé tartozik. A magyar protestáns szeretet és a tudományos magyar műveltség meghonosítása iránti vágy régen állította fel főiskolánkban a seniori intézményt, mely épen arra szolgál, hogy e hivatal viselőjét külföldi tanulmányútra menetelre készítse és ebben anyagilag segítse. A joghallgatóknak, bármily képzettséggel bírtak legyen is, mindez ideig ilyen segélyalap nem áll rendelkezésükre. De szüksége kétségkívül érezhető. Ez ügyben javaslatételre értesülésünk szerint Balogh Sándor 3. jh. bizatott meg, ki javaslatát bizonyára az Önképzőkör legközelebbi gyűlésén elő fogja terjeszteni.

Theologus diákcongressus. „Lapszemle“ rovatunkban megemlítjük, hogy felvetett az eszme, theologus diákcongressus tartása iránt. Az eszme felvetője Juhász Sándor jelenleg szoboszlai polg. isk. tanár; felelevenítője Uray Sándor, a „Közöny“ szerkesztője. Az eszmét csak helyeselni tudjuk. Minden társadalmi körnek s így a hittanhallgató ifjúságnak is meg van a maga külön érdeke s ennek elérése az erők egyesítése által kétségkívül jobban elérhető. Csak egy dologra hívjuk fel a hittanhallgatók figyelmét. Ha rendezik a congressust, legyenek mindig tekintettel arra, hogy megtartásának helye és ideje az országos diákcongressusok megtartásának helye és idejével összeessék. Ennek hasznát fogja látni az orsz. diákcongressus, mert gyűlésein a hittanhallgatók is részt vevén, a magyar ifjúságnak nagyobb egyeteme lesz azon képviselve; de hasznát látják a hittanhallgatók is, mert hittanhallgató is szívesebben áldoz időt és költséget a maguk congressusára, ha azonkívül még az orsz. diákcongressuson is részt vehet.

Magyarország legnagyobb és legrégebb úri ruhatermei.

SZABOTT ÁR

Budapest,	Temesvár,	Belgrád,
Bécs,	Pozsony,	Sófia,
Arad,	Ujvidék,	Triest,
Fiume,	Zágráb,	Kassa,
Nagyvárad,	Sarajevo,	Kolozsvár.

NEUMANN M.

DEBRECZEN, Fötér; a m. kir. postával szemben,

Állandó raktár
a legolcsóbbtól
a legfinomabbig.

Czégfennállás
1845. óta.

Jó munkája és
solid elvei miatt
legjobb hírnévnek
örvend.